

DÜNYA MÜLTECİLER GÜNÜ KAPSAMINDA KURUMSAL SÖYLEMLERİN İNŞASI: UNHCR, GİB VE UMHD ÖRNEĞİNDE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Ümmühan Güliz ORHAN¹
Özlem ALBAYRAKOĞLU²

MAKALE BİLGİSİ

Gönderim Tarihi : 10.04.2026
Kabul Tarihi : 28.05.2026
E-Yayın Tarihi : 15.06.2026

Anahtar Kelimeler:

İletişim Bilimleri
Dünya Mülteciler Günü
Söylem Analizi
Kurumsal Söylem
Mülteci

DOI: 10.5281/zenodo.21864051

ARAŞTIRMA MAKALESİ

ÖZ

Göç olgusu ve mültecilik, günümüzde hem küresel ölçekte hem de Türkiye özelinde sosyoekonomik ve sosyopolitik gündemin en temel konularından birini oluşturmaktadır. Bu çalışma, mülteci meselesine odaklanan uluslararası örgüt, devlet kurumu ve sivil toplum kuruluşlarının kurumsal söylemlerini, 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü kapsamında yayımlanan görsel ve metinsel materyaller üzerinden karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni benimsenmiş, veriler Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) ve Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD) tarafından paylaşılan afiş, bildiri ve basın açıklamalarından doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Elde edilen veriler üç aşamalı söylem analizi çerçevesinde çözümlenmiştir.

Bulgular, kurumların söylemlerinin ortak olarak mültecileri "korumaya ve insani desteğe ihtiyaç duyan, toplumsal yaşamda kabul edilmesi gereken bireyler" şeklinde insani ve hak odaklı bir çerçevede sunduğunu, ancak bu temsilin kurulma biçimlerinin söylemsel stratejiler bakımından farklılaştığını göstermektedir. UNHCR söyleminde küresel dayanışma, empati ve toplumsal kabul vurgusu öne çıkarken, bireyler mültecilere "umut ve yuva" olmaya davet edilmektedir. GİB söylemi ise devletin üstlendiği kurumsal sorumluluğu ve toplumsal uyumu merkeze alarak, halktan anlayış, birlikte yaşama kültürü ve ortaklık bekleyen bir ton benimsemektedir. UMHD söylemi ise mültecilere yönelik önyargılı ve dışlayıcı algının değişmesi; bunun yerine empati, farkındalık ve bireysel sorumluluk temelli bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu çalışma, farklı kurumsal kimliklerin afişler ve söylemler aracılığıyla mülteci temsillerini nasıl oluşturduğunu göstererek, kamuoyunda mülteci algısının nasıl şekillendiğine dair bütüncül bir bakış sunmaktadır.

Kaynakça Gösterimi: Orhan, Ü. G. ve Albayrakoglu, Ö. (2026). Dünya mülteciler günü kapsamında kurumsal söylemlerin inşası: UNHCR, GİB ve UMHD örneğinde karşılaştırmalı bir analiz. *Journal of Turkish Academic Novelty*, 3 (1), 1-21.

¹Dr., Düzce Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, e-posta: ummuhanuliz@gmail.com

²Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, e-posta: ozlemalbayrakoglu@gmail.com

CONSTRUCTION OF INSTITUTIONAL DISCOURSES WITHIN THE SCOPE OF WORLD REFUGEE DAY: A COMPARATIVE ANALYSIS OF UNHCR, GİB, AND UMHD

0000-0002-3857-0434

0000-0002-6234-5309

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received : 10.04.2026 Accepted : 28.05.2026 Online Published : 15.06.2026 Keywords: Communication Sciences World Refugee Day Discourse Analysis Institutional Discourse Refugee DOI: 10.5281/zenodo.21864051 RESEARCH ARTICLE	The phenomenon of migration and refugeehood constitutes one of the most fundamental issues on the socioeconomic and sociopolitical agenda today, both globally and specifically in Türkiye. This study aims to comparatively examine the institutional discourses of an international organization, a state institution, and a non-governmental organization focusing on the refugee issue through visual and textual materials published within the framework of World Refugee Day (June 20). The research adopted a case study design, one of the qualitative research methods; data were collected through document analysis of posters, declarations, and press releases shared by the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), the Presidency of Migration Management (PMM/GİB), and the International Refugee Rights Association (UMHD). The obtained data were analyzed within the framework of discourse analysis. The findings indicate that institutional discourses jointly represent refugees within a humanitarian and rights-based framework as "individuals in need of protection and humanitarian assistance who should be socially accepted," yet they differ in terms of discursive strategies. While global solidarity, empathy, and social acceptance stand out in the UNHCR discourse, individuals are encouraged to offer refugees "hope and a home". The discourse of the Presidency of Migration Management (PMM/GİB) focuses on state responsibility and social cohesion, adopting a tone that expects understanding, a culture of coexistence, and partnership from the public. UMHD, on the other hand, emphasizes that prejudiced and exclusionary perceptions toward refugees should change and be replaced by an approach based on empathy, awareness, and individual responsibility. This study demonstrates how different institutional identities construct refugee representations through posters and discourses, offering a holistic perspective on how public perceptions of refugees are shaped.

Citation Information: Orhan, Ü. G. ve Albayrakoğlu, Ö. (2026). Construction of institutional discourses within the scope of world refugee day: A comparative analysis of UNHCR, GİB, and UMHD. *Journal of Turkish Academic Novelty*, 3 (1), 1-21.

GİRİŞ

Göç, insanlık tarihi kadar eski ve sürekliliği olan bir olgudur. Özellikle dünya savaşlarının ardından siyasi, dini ve ekonomik nedenlerle hız kazanan yoğun göç hareketleri ile beraberinde gelen insan hakları ihlalleri, göç olgusuna yönelik uluslararası düzenlemeleri zorunlu kılmıştır. Bu süreçte Birleşmiş Milletler (BM), göç eden bireyleri belirli sınıflandırmalara tabi tutarak onlara hukuki statülerine göre çeşitli haklar tanımıştır (Bozbeyoğlu, 2015; Ergüven ve Özturanlı, 2013). Mültecilik, bu sınıflandırmalar içerisinde bireye uluslararası koruma ve temel sosyal haklar sağlayan en kapsamlı statü olarak tanımlanmaktadır.

BM Genel Kurulu tarafından 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin kabul edilmesinin ardından, mültecilerin sorunlarına kalıcı çözümler üretmek ve onlara devletler üstü bir platformda koruma sağlamak amacıyla 1950 yılında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) kurulmuştur. Bu kuruluşun girişimleri neticesinde 28 Temmuz 1951 tarihinde Cenevre'de gerçekleştirilen konferansta, Türkiye'nin de dâhil olduğu 26 ülke tarafından "Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme" imzalanmıştır. Söz konusu sözleşme, mülteci tanımını netleştirmiş ve bu statüdeki kişilerin haklarını uluslararası hukuk güvencesine almıştır (UNHCR, 2024a).

1951 Cenevre Sözleşmesi'nin 1. maddesi uyarınca mülteci; ırkı, dini, uyruğu, belli bir toplumsal gruba aidiyeti veya siyasi görüşleri sebebiyle zulme uğrama konusunda haklı bir korku taşıyan, bu nedenle ülkesinin dışında bulunan ve kendi devletinin korumasından faydalanamayan ya da söz konusu korku yüzünden faydalanmak istemeyen kişi olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası hukuk düzeni; mültecilere geri gönderilmeme, sınır dışı edilmeme, yasadışı girişlerden ötürü cezalandırılmama ve ayrımcılığa uğramama gibi temel güvencelerin yanı sıra eğitim, çalışma, barınma ile sağlık hizmetlerine erişimi içeren geniş bir haklar yelpazesi tanır (UNHCR, 2024a). Bununla birlikte, Türkiye'nin 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne uyguladığı "coğrafi kısıtlama" uyarınca, resmî "mülteci" statüsü yalnızca Avrupa ülkelerinden gelen sığınmacılara tanınmaktadır (YUKK, 2013). 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) çerçevesinde; Doğu veya Güney coğrafyalarından gelen ve uluslararası koruma arayan yabancılar "şartlı mülteci", geri dönmeleri halinde hayati tehlike veya işkence riski bulunan kişilere "ikincil koruma", kitleler halinde sınırlara dayanan gruplara (örneğin Suriye vatandaşlarına) ise "geçici koruma" statüsü verilmektedir (YUKK, 2013; Erdoğan, 2017). İç mevzuattaki bu teknik ve hukuki kategorizasyona karşın, gerek incelemeye konu olan kurumların (UNHCR, GİB, UMHD) kamusal söylemlerinde gerekse uluslararası literatürde bu grupların tamamı sıklıkla kapsayıcı bir şemsiye kavram olarak "mülteci" şeklinde adlandırılmaktadır. Dolayısıyla bu araştırmada da "mülteci" ifadesi, dar hukuki tanımların ötesinde, zorunlu göç tecrübesi yaşamış ve koruma altındaki tüm bireyleri içeren geniş söylemsel boyutuyla temel alınmıştır.

Mültecilere tanınan bu haklar kuramsal düzeyde hayat kurtarıcı bir adım olsa da uygulamada mülteciler dezavantajlı bir konumda yer almaktadır. Birçok mülteci; güvencesiz çalışma koşulları, kısıtlı sosyal ağlar, ekonomik yetersizlikler ve dışlayıcı göçmenlik sistemleri gibi çok boyutlu zorluklarla mücadele etmektedir (Jannesari ve ark., 2020). Türkiye bağlamında incelendiğinde de mültecilerin işsizlik, düşük ücretli ve sigortasız istihdam, kimlik belgesine erişim sorunları, eğitim, barınma ve toplumsal entegrasyon gibi ciddi sorunlar yaşadığı görülmektedir (Akman, 2018; Ayyıldız ve Karataş, 2022; Yanar ve Erkut, 2020). Bu somut zorlukların yanı sıra mülteciler; dil engeli, yoksulluk ve toplumsal ayrımcılık gibi duygusal ve sosyal bariyerlerle de karşı karşıya kalmaktadır (Danış ve Dikmen, 2022; Öztöröman Adıgüzel ve Tanyaş, 2020). Bu noktada mülteci meselesi yalnızca hukuki ve ekonomik bir sorun olmaktan çıkmakta, aynı zamanda toplumsal algı ve temsil biçimleriyle yakından ilişkili bir olguya dönüşmektedir (Greussing ve Boomgaarden, 2017; KhosraviNik, 2010; Lawlor ve Tolley, 2017).

Mülteci meselesine yönelik toplumsal algı, büyük oranda kurumsal ve medya söylemleri aracılığıyla şekillenmektedir. Nitekim Greussing ve Boomgaarden (2017), mülteci krizinin yoğunlaştığı dönemlerde medyanın mültecileri 'güvenlik tehdidi', 'ekonomik yük' veya 'pasif kurbanlar' gibi belirli çerçeveler içine hapsettiğini vurgulamaktadır. Bu durum, mülteci temsiliinin toplumsal kabul veya dışlanma süreçlerini belirleyen stratejik bir inşa süreci olduğunu göstermektedir. Mülteci algısı, bireylerin hukuki statülerinden ziyade kurumsal ve medya söylemlerinin kurguladığı 'meşruiyet' zemininde şekillenmektedir. Lawlor ve Tolley (2017), Kanada medyasını inceledikleri çalışmalarında, göçmenlerin ekonomik katkılarıyla 'tercih edilen' bir grup olarak sunulurken; mültecilerin sürekli olarak güvenlik tehdidi, ulusal kaynakları tüketen bir yük ve sığınma taleplerinin geçerliliği sorgulanan 'şüpheli' bir kitle olarak çerçevelendiğini saptamıştır. Bu durum, mülteci söyleminin özünde bir 'meşruiyet hiyerarşisi' barındırdığını göstermektedir. Mültecilerin sıklıkla “mağdur”, “yük” ya da “tehdit” çerçeveleri üzerinden temsil edilmesi, toplumsal mesafenin artmasına ve dışlayıcı tutumların güçlenmesine zemin hazırlamaktadır (Amores ve ark., 2020).

Mülteci sorunlarının çözümünde kurumlar arası koordinasyon eksikliği önemli bir engel teşkil ederken, medya organlarının mülteci haklarını yüzeysel ele alması ve mültecileri sürekli birer “kurban” olarak temsil etmesi, kamuoyundaki olumsuz algının derinleşmesine neden olmaktadır (Çağlak ve Pekcan, 2022). Bu durum, mültecilere yönelik toplumsal mesafeyi artırmakta ve hak temelli bir mücadelenin gerekliliğini perçinlemektedir. Bu farkındalığı artırmak adına Birleşmiş Milletler, 1951 Sözleşmesi’nin 50. yıl dönümü olan 2001 yılında, 20 Haziran tarihini “Dünya Mülteciler Günü” ilan etmiştir (UNHCR, 2024b). Her yıl bu özel günde, ülkelerinden kaçmak zorunda kalan insanların cesareti onurlandırılmakta; uluslararası kuruluşlar, devlet kurumları ve sivil toplum örgütleri ile akademik çevreler mülteci haklarına dikkat çekmek üzere sempozyum, bildiri ve yayın gibi çeşitli farkındalık çalışmaları yürütmektedir (Aker, 2022; İnsan Hakları Derneği, 2024; Mülteciler Derneği, 2024).

Söz konusu farkındalık çalışmalarında kullanılan dil ve tercih edilen görsel imgeler, yalnızca birer kutlama veya bilgilendirme mesajı değil; aynı zamanda mülteciye yönelik toplumsal algıyı kökten etkileyen stratejik araçlardır. Esasen mülteci temsilleri, nesnel bir gerçekliğin yansıması olmaktan ziyade; belirli güç ilişkileri ve kurumsal ideolojiler çerçevesinde şekillenen söylemsel inşalardır. Fairclough (2003) ve Van Dijk (2008) tarafından vurgulandığı üzere söylem; sosyal dünyayı, kimlikleri ve toplumsal ilişkileri kuran dinamik bir yapıdır. Dolayısıyla kurumların bu özel gün vesilesiyle mültecilere yönelik inşa ettiği söylemsel çerçeve, toplumsal kabulü teşvik etme veya dışlayıcı pratikleri pekiştirme gücüne sahiptir.

Mülteci olgusunun çok katmanlı yapısı, farklı yetki ve sorumluluk alanlarına sahip kurumsal aktörlerin eşgüdümü veya paralel faaliyetlerini zorunlu kılmaktadır. Bu faaliyetleri yürüten kurumların başında, küresel düzeyde koruma sağlayan ve mültecilerin uluslararası hamisi konumunda olan UNHCR gelmektedir. Birleşmiş Milletler’in yetkilendirdiği en aktif örgüt olarak UNHCR, mültecilerin temel haklara erişimi, uluslararası koruma standartlarının uygulanması ve kalıcı çözümler üretilmesi noktasında küresel bir otorite işlevi görmektedir. Söylemlerinde genellikle evrensel insan hakları normlarını ve küresel dayanışma vurgusunu ön plana çıkaran örgüt, mülteci temsiliini “küresel bir sorumluluk paylaşımı” ekseninde inşa etmektedir.

Türkiye özelinde ise yabancıların göç ve sığınma alanındaki tüm işlemlerini “insan odaklı milli politikalar” çerçevesinde yürüten yasal ve resmi merci Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) ön plana çıkmaktadır (GİB, 2024). İçişleri Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren GİB, Türkiye’nin dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke olması hasebiyle, operasyonel süreçlerin yönetimi, kayıt sistemleri ve toplumsal uyum projelerinde merkezi bir rol üstlenmektedir. Kurumun söylem yapısı, Türkiye’nin egemenlik hakları ile insani sorumlulukları arasındaki dengeyi yansıtmakta ve mülteci temsiliini daha çok “yönetişim, güvenlik ve sosyal uyum” perspektifinden sunmaktadır.

Sivil toplum kanadında ise mültecilerin hukuki ve sosyal haklarını savunma, ihlal raporlama ve akademik katkı sunma noktasında Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD) önemli bir aktör olarak yer almaktadır (UMHD, 2024). Gönüllülük esası ve hak savunuculuğu odaklı çalışan UMHD, mülteci meselesini sadece bir yönetim sorunu olarak değil, bir “hak ve adalet” meselesi olarak ele almaktadır. Kurumsal söyleminde toplumdaki dezenformasyonla mücadele etmeyi ve mültecilere yönelik algı dönüşümünü sağlamayı hedefleyen dernek, mülteci temsilini “hak temelli bir dayanışma” ve “etik bir yükümlülük” çerçevesine oturtmaktadır.

Literatür incelendiğinde, mülteci temsillerine ilişkin çalışmaların büyük çoğunluğunun medya söylemlerine veya tekil kurumsal yapılara odaklandığı görülmektedir. Buna karşın; uluslararası politika belirleyici, ulusal resmî otorite ve sivil toplum kuruluşu olmak üzere farklı hiyerarşik düzeylerdeki kurumların söylemsel pratiklerini ve inşa ettikleri temsil biçimlerini aynı sembolik zaman dilimi (Dünya Mülteciler Günü) üzerinden karşılaştırmalı olarak ele alan bütüncül çalışmalar sınırlıdır. Mülteci meselesi gibi çok boyutlu bir olgunun kamusal alanda nasıl kurgulandığını anlamak, tek bir aktörün diliyle değil, yetki ve sorumluluk alanları farklılaşan aktörlerin söylemsel reflekslerinin bir arada incelenmesini gerektirmektedir. Bu doğrultuda çalışma, uluslararası (UNHCR), ulusal (GİB) ve sivil toplum (UMHD) düzeyindeki kurumsal yapıların 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü kapsamındaki materyallerini karşılaştırarak literatürdeki bu boşluğu doldurmayı ve mülteci algısının kurumsal inşasına dair özgün bir perspektif sunmayı hedeflemektedir.

Bu temel gerekçeden hareketle araştırmanın temel amacı; UNHCR, GİB ve UMHD’nin 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü vesilesiyle yayımladıkları afiş, bildiri ve açıklamalar aracılığıyla ön plana çıkardıkları kurumsal söylemleri ve inşa ettikleri mülteci temsillerini karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. İncelenen kurumların (UNHCR, GİB, UMHD) afiş ve metinlerinde mülteci olgusu hangi dilsel ve görsel/sembolik çerçeveler üzerinden temsil edilmektedir?
2. Söz konusu kurumsal söylemler metinlerarasılık ve bağlam açısından incelendiğinde, mülteci algısına yönelik ne tür söylemsel öne çıkmaktadır?
3. Farklı kurumsal düzeylerde (uluslararası, ulusal ve sivil toplum) inşa edilen mülteci söylemleri birbiriyle nasıl farklılaşmakta ve birbirini nasıl tamamlamaktadır?

1. YÖNTEM

Bu çalışmada, nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseni benimsenmiştir. Durum çalışmalarında temel amaç; gerçek yaşamın, güncel bağlam veya ortamın içindeki bir duruma ilişkin derinlemesine sonuçlar ortaya koymaktır. Ayrıca bu desen, sınırlı bir olguyu veya sistemi kapsamlı bir analizle betimlemeyi hedeflemektedir (Creswell, 2014). Bu çalışma kapsamında incelenen durum “kurumsal mülteci söylemleri” olarak belirlenmiştir.

1.1. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri doküman incelemesi yöntemiyle elde edilmiştir. Doküman incelemesi, mevcut yazılı ve kayıtlı materyallerin sistematik biçimde analiz edilerek konuya ilişkin anlamlı ve doğrulanabilir temaların ortaya çıkarılmasını amaçlayan bir yöntemdir (Bowen, 2009).

Araştırmanın veri seti, mültecilik alanında faaliyet gösteren üç farklı kurumsal düzeyden elde edilen materyallerden oluşmaktadır: uluslararası düzeyde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), ulusal/resmî düzeyde Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) ve sivil toplum düzeyinde Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD). Bu kurumlara ait afişler, haberler ve basın açıklamaları veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Araştırma dijital bir veri sahasında yürütülmüştür. Veri toplama alanı, söz konusu kurumların resmî internet siteleri ve kurumsal sosyal medya hesaplarını kapsamaktadır. Bu kurumların seçilmesinde, mültecilik alanını temsil

eden çok katmanlı yapı (uluslararası, ulusal ve sivil toplum düzeyi) esas alınmıştır. Bu çerçevede UNHCR küresel politika üreticisi, GİB Türkiye’de resmî göç yönetim otoritesi ve UMHD sahada hak savunuculuğu yürüten aktör olarak konumlandırılmıştır.

İncelemeye konu olan materyaller, kurumların 2018–2023 yılları arasında 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü kapsamında yayımladıkları afiş, haber ve basın açıklamalarından oluşmaktadır. Söz konusu dijital veriler ve arşiv belgeleri, araştırmacı tarafından Mayıs 2024–Haziran 2024 tarihleri arasında ilgili kurumsal platformlardan erişilerek derlenmiştir. İncelenen her bir belgenin yayımlanma tarihi, başlığı ve erişim bilgileri "İncelenen Dokümanlar" başlığı altında detaylandırılmıştır.

1.2. İncelenen Dokümanlar

Bu çalışmada söylem analizine konu olan materyaller; toplumu belirli bir konuda uyarmak, bilinçlendirmek, yönlendirmek ve somut bir eyleme katılmaya davet etmek amacıyla tasarlanan “sosyal afiş” kategorisinde değerlendirilmektedir (Çitci, 2009). Analiz edilen afişlerin görsel içerikleri ve kurumsal dağılımları Şekil 1’de detaylandırılmıştır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Göç İdaresi Başkanlığı, 2020
Yüksek Komiserliği, 2023

Uluslararası Mülteci Hakları
Derneği (UMHD), 2018a

Şekil 1. Mülteciler Günü Afişleri (<https://www.unhcr.org/events/world-refugee-day-2023>;
<https://www.icisleri.gov.tr/goc-idaresinden-dunya-multeciler-gunu-mesaji>; Uluslararası Mülteci Hakları
Derneği (UMHD) 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü Afişi, sosyal medya paylaşımı)

Metinlerarasılık Analizi Kapsamında İncelenen Dokümanlar

Metinlerarasılık analizine dâhil edilecek ek dokümanların belirlenmesinde amaçsal örnekleme stratejilerinden ölçüt örnekleme yaklaşımı benimsenmiştir. Ana veri setini oluşturan afişlerin dijital kurumsal arşivlerde her yıl düzenli ve erişilebilir bir biçimde yer almaması nedeniyle, kurumlara ait tipik afişler farklı yıllara (UNHCR 2023, GİB 2020, UMHD 2018) ait olarak tespit edilmiştir. Bu durum, ek dokümanların seçiminde temel yönlendirici ölçüt olmuştur.

Ek dokümanların dâhil edilme ölçütleri şu şekildedir:

- **Tematik ve Dönemsel Doğrudan Temas:** İncelenen afişin yayımlandığı tarihsel bağlamda veya kurumsal söylem çizgisinde yer alması,
- **Söylemsel Açıklayıcılık:** Afişlerdeki sloganik ve yoğunlaştırılmış mesajların arka planındaki kurumsal felsefeyi, amacı ve yaklaşımı doğrudan açıklama ve tamamlama kapasitesine sahip olması.

Kurumlar arasında doküman sayılarının farklılaşması, her bir kurumsal yapının kamusal iletişim kanallarını ve arşiv imkânlarını farklı biçimlerde yapılandırmasından kaynaklanmaktadır. Resmî bir otorite olan GİB'in merkez ve taşra (il müdürlükleri) düzeyindeki uygulamalarını doğrulamak adına il haber metinleri sürece dâhil edilirken; UMHD'nin hak savunuculuğu misyonunu netleştirmek için somut hak ihlali açıklamaları veri setine eklenmiştir. Araştırmada veri yeterliği; eklenen metinlerin afişlerdeki ana temalarla tekrarlayan anlamsal bir örüntü oluşturması ve kurumsal söylemin arkasındaki mantığı bütüncül bir biçimde tamamlamasıyla sağlanmıştır. Metinlerarasılık analizine dâhil edilen dokümanlar aşağıda listelenmiştir:

1. UNHCR Söylemi:

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Dünya Mülteciler Günü Mesajı (20 Haziran 2023).

2. GİB Söylemi:

Göç İdaresi Başkanlığı, Mülteciler Günü Kutlama Mesajı (20 Haziran 2020).

Ankara Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, 20 Haziran Etkinlik Haberi (20 Haziran 2021).

Hatay Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, Dünya Mülteciler Günü Farkındalık Haberi (23 Haziran 2022).

Kahramanmaraş Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, Mülteciler Günü Bilgilendirme Haberi (21 Haziran 2019).

3. UMHD Söylemi:

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği, 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü Basın Açıklaması (20 Haziran 2018b).

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği, Hak Temelli Etkinlik Haberi (26 Ekim 2023).

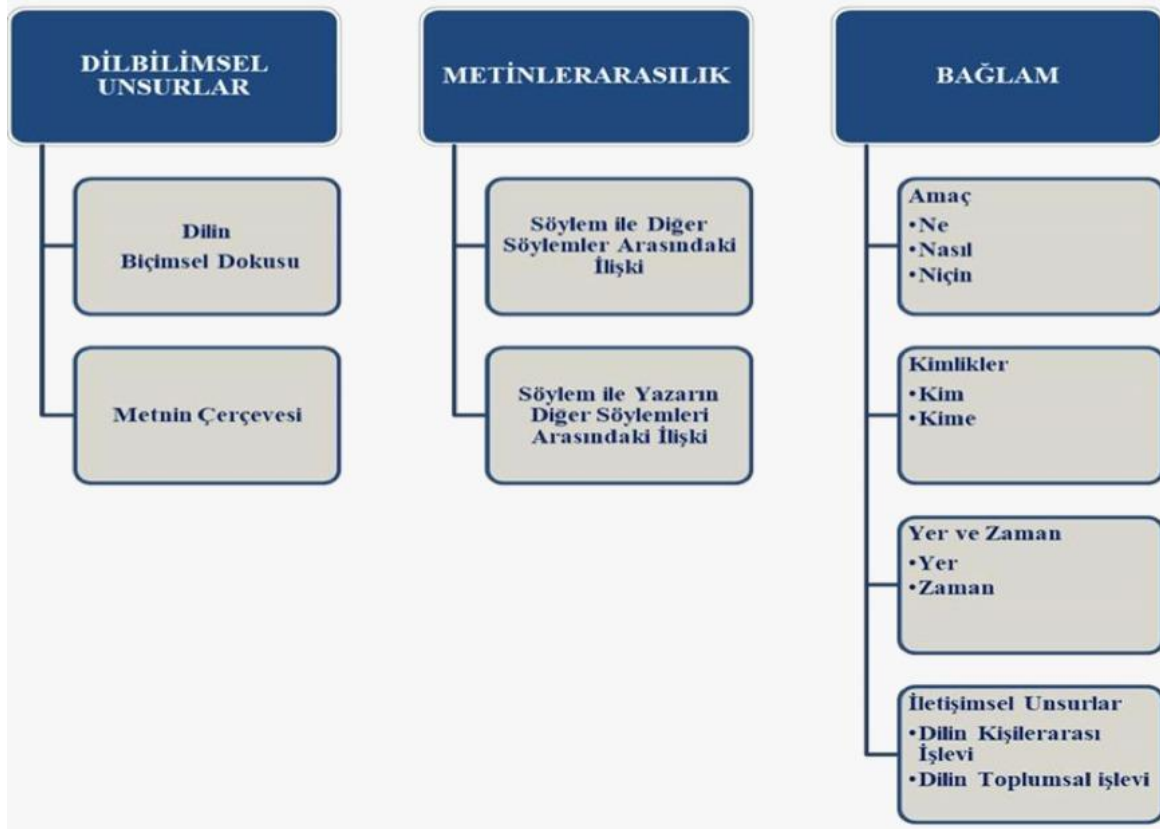
Uluslararası Mülteci Hakları Derneği, Güncel Gelişmeler Üzerine Basın Açıklaması (25 Ocak 2022).

1.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, incelenen materyallerin (afiş, bildiri, haber) sistematik olarak çözümlenmesine olanak tanıyan Şahin, Ökmen ve Kılıç (2019) tarafından geliştirilmiş olan "Üç Aşamalı Söylem Analizi Formu" kullanılmıştır.

İlgili model Şekil 2'de gösterilmektedir:

Şekil 2. Söylem Analiz Modeli

Söylem Analiz Modeli (Şahin, Ökmen ve Kılıç, 2019'den uyarlanmıştır)

Bu modele göre söylem dilbilimsel unsurlar, metinlerarasılık ve bağlam olarak üç boyutta ele alınmaktadır ve her aşamada şu operasyonel sorularla veriler kodlanmıştır:

- **Dilbilimsel Unsurlar ve Metnin Çerçevesi:** Sözcük tercihleri, cümle yapıları, kelime tekrarları, öznenin konumlandırılışı ve görsel unsurların (renk, sembol, yerleşim) metinle kurduğu anlamsal çerçeve analiz edilmiştir. Bu aşamada *"Hangi sözcükler ve kelime tekrarları öne çıkmaktadır?"* ve *"Görsel bileşenler ile metinsel mesaj arasında nasıl bir çerçeve kurulmuştur?"* sorularına yanıt aranmıştır.
- **Metinlerarasılık:** İncelemeye konu olan afiş söyleminin, kurumun yayımladığı diğer belge, haber veya basın açıklamalarıyla kurduğu anlamsal bağlar incelenmiştir. Kodlama sürecinde *"Afişteki mesaj, kurumun diğer resmî açıklama ve haberleriyle nasıl bir anlamsal bütünlük oluşturmaktadır?"* sorusu esas alınmıştır.
- **Bağlam:** Söylemin amacı, tarafların kimlikleri, yer-zaman ilişkisi ve kullanılan dilin toplumsal işlevi çözümlenmiştir. Bu boyutta *"Söylemin temel amacı nedir; kurum kendisini ve hedef kitleyi hangi kimlik ve toplumsal işlev içinde konumlandırmaktadır?"* sorusu yöneltilmiştir.

1.4. Verilerin Analizi

Araştırma verileri söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. Söylem analizi, dil ile dilin kullanıldığı bağlam arasındaki ilişkiyi merkezine alan bir yaklaşımdır (Alvesson ve Kärreman, 2000; Van Dijk, 1995). Verilerin analizinde Şahin, Ökmen ve Kılıç (2019) tarafından geliştirilen model uyarınca üç kademeli bir analiz sırası ve birleştirme süreci izlenmiştir:

1. **Birinci Adım (Biçimsel ve Göstergibilimsel Analiz):** Veri setini oluşturan afişlerin metinsel (sözcük tercihleri, cümle yapıları, tipografi) ve görsel bileşenleri (renk, sembol, uzamsal yerleşim) incelemeye alınmıştır. Bu adımda karar kuralı olarak; görsel ve metinsel unsurların doğrudan taşıdığı ilk anlamlar ve metin-görsel uyumu esas alınarak mesajın biçimsel dokusu ortaya konmuştur.
2. **İkinci Adım (Metinlerarası Anlamlandırma):** Afişlerdeki söylemler, kurumların yayımladığı resmî haberler ve basın açıklamalarıyla eşleştirilmiştir. Karar kuralı olarak; afişlerdeki odak temaların resmî metinlerdeki karşılıkları ve metinlerarası paralellikleri saptanarak anlam katmanlaştırılmıştır.
3. **Üçüncü Adım (Bağlamsal Yorumlama):** İlk iki adımda elde edilen biçimsel ve metinlerarası bulgular bütünleştirilmiştir. Bu aşamada karar kuralı olarak; metin ve görsellerin arkasında yatan kurumsal hedefler, baskın söylemsel kalıplar ve kurumsal kimlikler toplumsal işlevleri bağlamında nihai bir yorumlamaya tabi tutulmuştur.

Analiz sürecinde iki araştırmacı verileri önce biçimsel ve metinlerarası düzeyde kodlamış, ardından bu kodları toplumsal ve kurumsal bağlamı açısından tartışarak nihai söylemsel temalara ulaştırmıştır.

1.5. Güvenduyulabilirlik

Bu araştırmada güvenduyulabilirliği sağlamak amacıyla Lincoln ve Guba (1985) tarafından önerilen inandırıcılık, aktarılabilirlik, güvenilirlik ve onaylanabilirlik kriterleri esas alınmış ve şu somut adımlar izlenmiştir:

- **İnandırıcılık:** Araştırmada yöntem ve kaynak çeşitlemesine gidilerek afişlerin yanı sıra haber metinleri ve basın açıklamaları sürece dâhil edilmiştir (Patton, 2015). Söylem analizi alanında uzman iki akademisyenin görüşüne başvurularak uzman incelemesi gerçekleştirilmiş ve temalar netleştirilmiştir. Ayrıca araştırmacıların veri karşısındaki öznel konumlarını sorguladıkları araştırmacı yansıtıcılığı süreç boyunca korunmuştur.
- **Güvenirlik:** Verilerin analizi iki araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Araştırmacılar verileri önce bağımsız olarak incelemiş, ardından bir araya gelerek kod ve temaları tartışmaya dayalı ortak uzlaşma yöntemiyle karara bağlamıştır. Çelişen yorumlar üzerinde tam fikir birliği sağlanana kadar kodlama süreci sürdürülmüştür.
- **Aktarılabilirlik:** Afiş ve dokümanlardan doğrudan alıntılara yer verilerek ayrıntılı betimleme yapılmış, söylemlerin üretildiği bağlam açıkça sunulmuştur.
- **Onaylanabilirlik:** Araştırma süreci veri toplamadan analiz modeline (Şahin ve ark., 2019) kadar adım adım raporlanmıştır. Çalışmanın dış denetime açık olması amacıyla analiz notları, görseller ve kodlama sözlükleri arşivlenerek bir denetim izi oluşturulmuştur.

1.6. Araştırmanın Güçlü Yönleri ve Sınırlılıkları

Bu araştırmada mülteci konusunun; uluslararası (UNHCR), ulusal (GİB) ve sivil toplum (UMHD) olmak üzere üç farklı kurumsal katmanda, çoklu ortam (afiş, basın açıklaması ve haber metni) verileri üzerinden karşılaştırmalı olarak ele alınması çalışmanın temel gücünü oluşturmaktadır. Metinsel ve görsel göstergeleri kurumsal ve bağlamsal arka planıyla birlikte çözümlenmeye olanak tanıyan söylem analizi yaklaşımı, farklı kurumsal aktörlerin söylemsel ayrışma ve kesişim noktalarını görünür kılmaktadır. Ayrıca 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü odağında dijital materyallerin ve kurumsal tepkilerin bir arada incelenmesi, dönemsel ve kurumsal söylem analizleri açısından tamamlayıcı bir inceleme alanı sunmaktadır.

Araştırma; uluslararası, ulusal ve sivil toplum düzeyini temsil eden UNHCR, GİB ve UMHD'nin yayımladığı dijital materyallerle sınırlıdır. Kurumların Dünya Mülteciler Günü odaklı erişilebilir

ve temsil gücü yüksek afiş materyallerinin farklı yıllara (2018, 2020, 2023) ait olması araştırmanın temel sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu durum, incelenen materyallerin üretildiği dönemlerin kendilerine özgü politik, sosyo-ekonomik ve konjonktürel bağlamlarını yansıtmaktadır. Dolayısıyla analizde elde edilen bulgular, kurumların zamandan bağımsız genel söylemsel tutumlarından ziyade, ilgili yıllardaki kurumsal reflekslerini ve söylemsel tercihlerini temsil etmektedir. Ayrıca çalışma nitel bir söylem analiziyle sınırlı olup söylemlerin hedef kitle veya toplum üzerindeki algısal ve davranışsal etkilerini ölçmeye yönelik nicel bir veri sunmamaktadır.

2. BULGULAR VE TARTIŞMA

2.1. Dilbilimsel Unsurlar

Analizin bu aşamasında, incelenen üç kurumun afişlerinde kullanılan dilin biçimsel dokusu; sözcük seçimleri, cümle yapıları, vurgular ve anlamsal tercihler ekseninde ele alınmıştır.

2.1.1. Dilin Biçimsel Dokusu

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)

UNHCR tarafından yayımlanan afişteki sözcük zinciri; “umut (hope)”, “ev (home)”, “dünya (world)” ve “her zaman dahil edilen/kabul görülen (always included)” kavramlarından oluşmaktadır. Bu sözcük dizilimiyle, mülteciliğin getirdiği mekânsal kopuşa rağmen umudun korunması gerektiği ve eve arken uzakta da bir yuva kurmanın mümkün olduğu mesajı verilmektedir. Özellikle “her zaman (always)” zarfının kullanımı, mültecilerin toplumsal kabulünün herhangi bir ön koşula bağlı olmaksızın, her şartta gerçekleşmesi gerektiğine yönelik güçlü bir vurgu barındırmaktadır.

Afişte yer alan “home” ve “hope” kelimeleri arasında kurulan fonetik benzerlik, mülteci deneyiminde “yuva” ve “umut” kavramlarını hem işitsel hem de anlamsal olarak birbirine yaklaştırmaktadır. Metinde kelime tekrarına yer verilmezken, afişin “umut” sözcüğüyle başlaması dikkat çekicidir. Bu durum, toplumsal kabulü mülteciler için bir temenni olmaktan öte, yaşamsal bir umut kaynağı olarak konumlandırmaktadır. Ayrıca afiş metninde sloganik yapıyı güçlendirmek adına eksilteli bir dil kullanılmıştır. “Mültecilerin her zaman kabul gördüğü bir dünya” ifadesindeki “umut ediyoruz” yüklemine düşürülmesi, metnin monotonluğunu kırmış ve mesajı daha doğrudan bir yapıya kavuşturmuştur.

Göç İdaresi Başkanlığı (GİB)

GİB afişindeki sözcük zinciri; “zorla yerinden edilmek”, “evini terk etmek”, “mülteci”, “sığınmacı”, “insan”, “çocuk” ve “barındırmak” kavramlarından teşekkül etmektedir. Bu zincir, mültecilik sürecini bir mağduriyet döngüsü olarak özetlemektedir. Metinde; “dünya” ve “evini terk etmek” ifadeleri ikiye, “mülteci” ve “kişi” kavramları ise üçer kez tekrar edilmiştir. Bu tekrarlar aracılığıyla mülteciliğin küresel ölçekte yaygınlaşan bir zorunluluk ve kaçınılmazlık alanı olarak çerçevelendiği görülmektedir.

Afişte “evini terk etmek” üst başlığı altında “mülteci” ve “sığınmacı” kavramlarının bir arada kullanıldığı görülmektedir. Hukuki ve kurumsal literatürde bu iki terim farklı statülere karşılık gelse de afişteki bu ortak kullanım, hedef kitle üzerindeki söylemsel etkiyi artırmayı amaçlamaktadır. Nitekim her iki kavramın aynı kapsayıcı söylem içinde sunulması, yaşanan insani krizin boyutunu ve olgunun ciddiyetini vurgulayan söylemsel bir birleştirme stratejisi olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca “kişi” genel kategorisi altında özellikle “çocuk” vurgusunun yapılması, mültecilik durumunu insanileştirme işlevi görmektedir. Dikkat çeken bir diğer unsur ise “zorla yerinden edilmek” ifadesindeki edilgen yapıdır. Bu kullanım, bireyleri mülteci konumuna iten özneleri (devletler, çatışmalar vb.) örtük bırakarak sorumluları gizlemekte; buna karşın mültecileri “barındıran” özne olarak Türkiye’yi ön plana çıkarmaktadır. Bu söylemle Türkiye,

sorunun kaynağı olmayan ancak çözüm üreten merhametli bir aktör olarak temsil edilmektedir. Mültecilerin yarısını çocukların oluşturması bilgisi ile Türkiye'nin en çok mülteci barındıran ülke olması verisi birbirine bağlanarak, ülkenin üstlendiği toplumsal sorumluluk "masumiyet ve vicdan" çocuk vurgusu üzerinden meşrulaştırılmaktadır.

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD)

UMHD afişindeki sözcük zinciri; "mültecilik", "tercih değil" ve "zorunluluk" kelimeleri üzerine kurulmuştur. Bu tercih, doğrudan toplumdaki mülteci algısına yönelik bir müdahale niteliği taşımaktadır. Mülteciliğin keyfi bir eylem değil, kaçınılmaz bir mecburiyet olduğu mesajı verilmektedir.

"Mülteci" kelimesinin iki kez tekrar edilmesi, odak noktasının bu statü olduğunu göstermektedir. Afişte "tercih" ve "zorunluluk" kavramlarının zıt anlamlılık ilişkisi içinde kullanılması, yanlış algıları yıkmak amacıyla başvuru etkili bir söylemsel stratejidir. Bu karşıtlık üzerinden mültecilik olgusu, bireyin iradesi dışındaki haklı ve zorunlu bir durum olarak yeniden tanımlanmaktadır.

2.1.2. Metnin Çerçevesi

Analizin bu aşamasında; afişlerin genel düzeni, tipografik tercihleri, renk sembolizmi ve görsel-metin ilişkisi ele alınarak, kurumsal mesajların hangi çerçevede sunulduğu incelenmiştir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)

UNHCR afişi İngilizce olarak hazırlanmış olup kurgusal ve idealist bir dil kullanmaktadır. Afişin başlığı, 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü'nün kutlanma amacıyla tam bir paralellik göstermekte; mültecilerin kabul gördüğü ve umutla yaşadığı bir dünya temennisini merkezine almaktadır.

Görsel tasarım hiyerarşik olarak üç bölüme ayrılmıştır:

Birinci Bölüm: "Evden uzakta umut" (Hope away from home) sloganı, büyük punto ve kalın harflerle vurgulanarak dikkatin "umut" ve "ev" kavramlarına çekilmesi sağlanmıştır.

İkinci Bölüm: Daha küçük puntolarla yazılan "mültecilerin kabul gördüğü bir dünya" ifadesi, sloganın alt metnini ve kurumsal vizyonu tamamlamaktadır.

Üçüncü Bölüm: Kurumsal logo ve günün resmi adının yer aldığı imza bölümüdür.

Afişte mavi ve beyaz renklerin hâkimiyeti, üst kısımda kullanılan sarı ışık vurgusuyla desteklenmiştir. Renk kontrastı ve kompozisyon birlikte değerlendirildiğinde, beyaz renk barış ve sağduyu; mavi renk güven, adalet ve istikrar; sarı ışık ise umut ve geleceğe yönelik olumlu beklentilerle ilişkilendirilebilecek bir görsel anlam üretmektedir (Itten, 1970). Bununla birlikte, bu çağrışımların kültürel ve bağlamsal olarak değişebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu seçimler, kitleleri mülteciler konusunda adaletli ve sağduyulu davranmaya teşvik eden söylemsel yapıyı pekiştirmektedir. Ayrıca afişte kullanılan üç temel simge (sevgi için kalp, barış için zeytin dalı taşıyan güvercin ve kutlama için kurdele), metinle tematik bir bütünlük oluşturarak mültecilerin sevgi ve barışla kabul edilmesi gerektiği mesajını sembolik düzeye taşımaktadır.

Göç İdaresi Başkanlığı (GİB)

GİB tarafından hazırlanan afiş, mültecilerin durumunu sayısal veriler ve hukuki tanımlar üzerinden açıklayan, resmî ve bilgi verici bir tona sahiptir. Afişin başlığı "Dünya Mülteciler Günü" ibaresini içerse de içerik bir kutlama veya doğrudan destek mesajından ziyade, Türkiye'nin bu süreçteki rolünü ve mültecilik olgusunun istatistiksel boyutunu aktarmaya odaklanmıştır.

Afişin tasarımı dikey bir kurguyla üç ana kesitten oluşmaktadır: Başlık, sayısal veriler ve güncel istatistikler eşliğinde Türkiye'nin faaliyetleri. Başlıkta kullanılan kırmızı renk ile

verilerdeki gri tonlar arasında kurulan karşıtlık, mültecilik durumunun kasvetli doğası ile konunun aciliyetini vurgulamaktadır (Itten, 1970). Kırmızı ve kalın puntolu ifadeler, özellikle Türkiye'nin mültecileri barındırma başarısını ön plana çıkarmaktadır.

Görsel ve metin arasında stratejik bir ilişki kurulmuştur. Mültecilerin yarısının çocuk olduğu bilgisi, kaygılı bir yüz ifadesine sahip kız çocuğu görseliyle pekiştirilmiştir. Çocuk görselinin içine yerleştirilen mülteci kafesi silüeti, "masumiyet" kavramı üzerinden mülteciliği şematize etmektedir. Gri tonların hakimiyeti belirsizliği ve zorluğu simgelerken, çocuğun bakışlarındaki korku, mülteci deneyiminin duygusal ağırlığını yansıtmaktadır.

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD)

UMHD afişi, mülteciliği tanımlayıcı ve algı düzeltmeye yönelik bir dil kullanmaktadır. Başlıkta mülteciler günü ifadesi yer alsa da odak noktası kutlama değil, mülteciliğin bir "zorunluluk" olduğu gerçeğidir. Afiş, başlık ve derneğin kurucu başkanına ait bir alıntı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Bir otorite figürünün (başkan) sözlerine atıfta bulunulması, savunulan düşüncenin meşruiyetini ve değerini artırma amacı taşımaktadır.

Tasarımda kahverengi ve mavi renklerin dengeli kullanımı dikkat çekmektedir. Renk psikolojisi ve görsel göstergebilim literatüründe kahverengi doğallık, toprak ve istikrar; mavi ise güven, huzur ve umut gibi kavramlarla ilişkilendirilebilmektedir (Heller, 2009; Itten, 1970). Bununla birlikte, bu anlamların kültürel ve bağlamsal olarak değişebileceği göz önünde bulundurulduğunda, afişte kullanılan kahverengi tonları kamp ortamı ve toprak zemini çağrıştırarak mültecilerin yaşam koşullarını öne çıkarırken, mavi renk başlıkta oluşturduğu görsel vurgu ile güven ve umut duygusunu destekleyen bir unsur olarak yorumlanabilir.

Afişteki fotoğraf karesi, mülteci kampındaki zorlu yaşam koşullarını (çadırlar, su varilleri, açık alanda yemek hazırlığı) tüm gerçekliğiyle sunmaktadır. Görselde çocukların oyun oynaması ve bir kadının günlük rutini sürdürmesi, mülteciliğin "tercih edilen bir yaşam biçimi" değil, ağır şartlar altında verilen bir "var olma mücadelesi" olarak temsil edildiğini göstermektedir. Yazı ve resmin bu uyumu, mülteciliğin kaçınılmaz bir zorunluluk olduğu yönündeki ana söylemi destekler niteliktedir.

2.2. Metinlerarasılık Analizi

Bu bölümde, afişlerde yer alan özet niteliğindeki söylemlerin; kurumların resmi internet sitelerinde yayımlanan mesaj metinleri, basın açıklamaları ve haberlerle olan ilişkisi incelenerek söylemsel derinlik ortaya çıkarılmıştır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)

20 Haziran 2023 Dünya Mülteciler Günü dolayısıyla UNHCR tarafından paylaşılan afiş, "umut" ve "mültecilerin toplumsal kabulü" temalarını ön plana çıkarmaktadır. Kurumun web sitesinde yayımlanan mesaj metni, afişteki bu temaları eylem odaklı çözüm önerileriyle derinleştirmektedir (UNHCR, 2024c). Kurum, afişin ana sloganı olan "umut" kavramının altını şu sözlerle doldurmaktadır:

Umut boş bir dilek değildir. Kökleri eyleme dayanan bir oluş duygusudur. Mültecilere günlük yaşamlarını daha fazla kontrol etmeleri için güç verdiğimizde onlara umut veririz.

Bu söylemle, evden uzakta bir umudun yeşerebilmesi için mültecilerin bulundukları topluma her koşulda dahil edilmesi gerektiği savunulmaktadır. Kurumsal mesajda "kapsayıcılık", mültecilerin yeni bir yuva inşa edebilmeleri için onlara fırsat yaratılması olarak tanımlanmaktadır. Bu sürecin ancak mültecilerin sosyo-ekonomik sistemlere eklemlenmesiyle mümkün olacağı şu şekilde ifade edilmektedir:

Mülteciler ne kadar evlerinden uzakta kalırlarsa kalsınlar, eğitim alarak, ailelerinin geçimini sağlayarak ve komşularıyla dostluklar kurarak hayatlarına devam etmek istiyorlar. Bu gibi eylemler onlara umut ve beceri kazandırır. Mülteciler fırsat istiyor, sadaka değil.

Afişin ikinci kısmındaki “mültecilerin her zaman kabul gördüğü bir dünya” kurgusu, böylelikle umudun nasıl inşa edileceği sorusuna bir yanıt teşkil etmektedir. Ayrıca kurum, bu kabul sürecinin önündeki engelleri de açıkça tanımlayarak toplumsal sistemin sorumluluğuna dikkat çekmektedir:

Mülteciler, özellikle farklı bir kültür, din veya etnik kökenden geliyorsa, ev sahibi toplumların sosyal, siyasi yaşamına katılma konusunda engellerle karşılaşabilirler. Bu engeller; yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve iş kaynakları için rekabet olabilir. Ev sahibi toplumlar gerilimleri azaltmak ve mültecilerin entegrasyonu için daha fazla yatırım ve desteğe ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca, barış için gerekli siyasi irade yetersizdir ve durum mültecilerin eve dönmesini engellemektedir.

Açıklanan bu engellerin kısa vadede çözülemeyeceği kabul edilmekle birlikte, ırkçılık ve yabancı düşmanlığının aşılmasının dışlamadan kaynaklanan maliyetleri azaltacağı vurgulanmaktadır:

Dışlamanın maliyeti, mültecilerin topluma kabul edilmesinden daha yüksektir. Mülteciler yaratıcı fikirleri, enerjileri ve aktif ekonomik aktörler olma arzularıyla dolup taşmakta ve ev sahibi ülkeye katkıda bulunurken kendi geçimlerinin sorumluluğunu sağlayabilmektedir. Yeter ki şans verilsin.

Göç İdaresi Başkanlığı (GİB)

GİB’in afişinde mültecilik olgusunun sayısal veriler ve resmi statüler üzerinden tanımlandığı görülmektedir. Bu resmi söylem, Türkiye’nin bu süreçte üzerine düşen sorumluluğu başarıyla yerine getirdiği vurgusuyla desteklenmektedir. Kurumun yerel teşkilatları olan İl Müdürlükleri tarafından 2019-2021 yılları arasında düzenlenen etkinlikler, afişteki istatistiksel verileri toplumsal bir farkındalık zeminine taşımıştır. Örneğin; Ankara İl Göç İdaresi Müdürlüğü’nün (2021) “Bugüne Yürüyelim, Yarına Koşalım” sloganıyla düzenlediği yürüyüş, haber metninde “hem göç olgusuna dikkat çekmek hem de farkındalık oluşturmak” amacı taşıdığı belirtilerek günün anlamıyla ilişkilendirilmiştir. Haberde ayrıca, afişle tutarlı şekilde “Dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumundaki Türkiye” vurgusu yinelenmiştir.

Yerel düzeydeki diğer dokümanlarda ise söylemin çocuk ve sosyal uyum odaklı kurgulandığı saptanmıştır. Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüğü’nün (2022) haberinde mülteci yetim çocuklarla gerçekleştirilen pasta atölyesi, robotik kodlama ve yarışma parkuru gibi etkinliklerin herhangi bir politik söylem içermeksizin mültecilerin topluma entegrasyonu için birer fırsat olarak sunulduğu görülmektedir. Benzer şekilde Kahramanmaraş İl Göç İdaresi Müdürlüğü’nün (2019) düzenlediği futbol müsabakasına dair haberde, “kardeşlik içinde geçen mücadelede dostluk ve sevgi kazandı” ifadesi kullanılarak, toplumsal uyum ve kabul vurgusu sportif bir dostluk üzerinden pekiştirilmiştir.

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD)

UMHD afişindeki “tercih değil zorunluluk” vurgusu, kurumun 20 Haziran 2018 tarihli basın açıklamasındaki detaylarla anlamlandırılmaktadır (UMHD, 2018b). Afişteki sınırlı alanın aksine basın açıklamasında, küresel zulümlerin mülteciliği nasıl doğurduğu şu sarsıcı ifadelerle açıklanmaktadır:

İnsanlar zorla, baskıyla doğup büyüdükları topraklardan sürgün ediliyor. Sadece sürgün edilmekle kalmayıp kimi zaman bu çile yolunda eşini, çocuğunu, annesini,

babasını kaybediyor. Tüm bu acıların üzerine bir tercih değil mecburiyet olan mültecilik konumundan dolayı sığınmak istedikleri kapılar yüzlerine çarpılıyor.

Afişteki “tercih” ve “zorunluluk” karşılığı, devletlerin mülteci alımına yönelik çekimser tavırlarına bir eleştiri olarak sunulmaktadır: “Mülteci sayısı her geçen gün artarken onları istemeyen devletlerin sayısı da aynı oranda artış gösteriyor.” Bildiride ayrıca, Türkiye’deki medya ve siyasetçilerin kullandığı nefret dilinin toplumsal uyumu zedelediği şu şekilde dile getirilmektedir:

Mülteciler istenmeyen kişiler ilan ediliyor. Savaştan, insan hakları ihlallerinden kaçan insanların ülkelerine dönmeleri talep ediliyor.

Basın açıklamasının devamında kurum, “Zaman, savaştan, zulümden, insan hakları ihlallerinden kaçan mültecilerle dayanışma zamanıdır” diyerek hedef kitlesini sorumluluk almaya çağırmaktadır. Metin, mültecilerin geleceğine dair şu temennilerle sonlanmaktadır:

Savaş ve zulümden kaçmış insanları, sizler bizler gibi insanlar olarak görüyor ve onların ürettikleri, kazandıkları, sıcak bir yuvaya, gelecekle ilgili umutlara sahip oldukları insana yakışır bir hayata kavuştuğu günleri görmeyi umut ediyoruz.

UMHD’nin metinlerarasılık ağındaki diğer dokümanlar (2022 darp vakası açıklaması ve 2023 geri göndermeme ilkesi konferansı), afişteki mesajın güncel ve hukuki birer karşılığıdır. Özellikle kağıt toplayıcısı bir mültecinin darp edilmesi üzerine başlatılan hukuki süreç, derneğin mültecilerin zorunlu yaşam mücadelelerini koruma ve haksızlıkları görünür kılma stratejisiyle doğrudan ilişkilidir. Bu durum, mültecileri “istenmeyen kişiler” olarak gören algının, onların zorunlu geliş nedenlerini ve hayatta kalma çabalarını göz ardı ettiğini kanıtlar niteliktedir.

2.3. Bağlam Analizi

Şahin ve ark. (2019) tarafından geliştirilen modelin son aşaması olan bağlam analizi kapsamında; söylemlerin amacı, aktörlerin kimlikleri, yer-zaman ilişkisi ve metinlerdeki iletişimsel işlevler ele alınmıştır.

2.3.1. Amaç

Afişlerin temel amaçları ve bu amaçların hedef kitleye doğrudan iletilme biçimleri incelenmiştir. UNHCR afişinde verilmek istenen mesajın oldukça açık olduğu görülmektedir; mültecilerin her türlü sosyal ve mekânsal koşulda kabul gördüğü bir dünya ideali, “umut” ve “ev” kavramları üzerinden doğrudan yansıtılmaktadır. GİB afişinde ise mesajın doğrudanlığı daha düşüktür. Afiş, Dünya Mülteciler Günü odağından uzaklaşarak mülteciliğin sayısal boyutuna ve Türkiye’nin üstlendiği küresel sorumluluğa yoğunlaşmaktadır. UMHD afişi ise mülteciliğin bir “zorunluluk hali” olduğu mesajını net bir biçimde yansıtmaktadır. Ancak derneğin söyleminde, günün anlam ve önemine dair geleneksel bir kutlama veya temenni yerine, algı dönüşümüne odaklanan bir savunuculuk dili hakimdir.

2.3.2. Kimlikler

Söylemlerin öznelere, mülteci alanında farklı yetki düzeylerine sahip kurumlardır:

- **UNHCR:** Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1950 yılında kabul edilen Statüsü uyarınca, küresel ölçekte mültecilere uluslararası koruma sağlamak ve kalıcı çözümler üretmekle resmen yetkilendirilmiş birincil uluslararası kuruluştur (UNGA, 1950; UNHCR, 2024). Mülteci gündemini ve politika çerçevesini uluslararası düzeyde belirleyen Örgüt, resmî verilerine göre günümüzde dünya genelinde 130’dan fazla ülkede 20 bine yakın personeliyle saha ve merkez faaliyetlerini sürdürmektedir (UNHCR, 2024a).
- **Göç İdaresi Başkanlığı:** 2013 yılında Türkiye’nin göç politika ve stratejilerini uygulamak, ilgili kuruluşlar arası koordinasyonu sağlamak ve resmi süreçleri yürütmek amacıyla

kurulmuştur. Ulusal düzeydeki en yetkili resmi merci olup ülke çapında geniş bir teşkilat ağına sahiptir (GİB, 2024).

- **UMHD:** Mülteci haklarının korunması ve farkındalığın artırılması amacıyla 2013 yılında İstanbul merkezli kurulan bir sivil toplum kuruluşudur. Devletler ve uluslararası mekanizmalarla iş birliği yaparak hak savunuculuğu, akademik çalışmalar ve eğitim faaliyetleri yürütmektedir (UMHD, 2024).

2.3.3. Yer ve Zaman

Analiz edilen materyallerin yayımlanma tarihleri kronolojik olarak şöyledir: UNHCR afişi 20.06.2023, Göç İdaresi Başkanlığı afişi 20.06.2020 ve UMHD afişi 20.06.2018 tarihlerinde, “Dünya Mülteciler Günü” kapsamında kamuoyuna sunulmuştur.

2.3.4. İletişimsel Unsurlar ve İlişkisel Söylem

Afişler aracılığıyla kurulan kişilerarası ve kurumsal ilişkiler şu şekilde çözümlenmiştir:

- **Kuruluşlar ve Devletler Arasındaki İlişki:** Mülteci odaklı kuruluşlar, mültecilerle doğrudan temas kurarak devletlerin uyguladığı politikaları denetleyen ve onlara insani hassasiyetler doğrultusunda mesaj veren bir konumdadır. Bu durum, sivil/uluslararası kuruluşlar ile devletler arasında “güce karşı uyarı ve yönlendirme” eksenli bir ilişkiyi temsil etmektedir.
- **Kuruluşlar ve Yerel Halk Arasındaki İlişki:** Kuruluşlar afişler aracılığıyla yerel halka seslenerek “bilgilendirme ve tavsiye” temelli bir iletişim kurmaktadır.
- **Kuruluşlar ve Mülteciler Arasındaki İlişki:** Kurumlar mültecilere doğrudan “yanınızdayız” mesajı vermekte; bu taraflar arasında “korumacı ve destekleyici” bir bağ kurulmaktadır.
- **Devlet ve Yerel Halk Arasındaki İlişki:** GİB örneğinde devlet ile yerel halk arasında dolaylı bir iletişim söz konusudur. Devlet, halkına mültecilik durumunun vehametini sayısal verilerle sunarak onları hoşgörüyü davet etmektedir. Bu ilişki “bilgilendirme ve anlayış bekleme” temeline dayanmaktadır.
- **Devlet ve Uluslararası Kamuoyu Arasındaki İlişki:** Göç İdaresi, yayımladığı mesajla uluslararası kamuoyuna üstlendiği stratejik rolü hatırlatmakta ve küresel aktörleri de sorumluluk almaya davet etmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma kapsamında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) ve Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD) tarafından 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü vesilesiyle yayımlanan afiş ve bildiriler; kurumsal söylem inşası, görsel göstergebilim ve metinlerarasılık düzleminde karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, her üç kurumun mültecilik olgusunu farklı söylemsel stratejilerle temsil ettiğini ortaya koymaktadır.

UNHCR söyleminin odağında “umut” ve “toplumsal kabul” kavramları yer almaktadır. Kurum, mültecilerin evlerinden uzakta yeni bir hayat kurabilmelerini yerel halkın kapsayıcılığına ve devletlerin sunduğu eşit fırsatlara dayandırmaktadır. UNHCR'nin stratejisi, mülteciyi sadece bir “yardım nesnesi” olmaktan çıkarıp, sosyo-ekonomik süreçlere dahil edilmesi gereken “üretken bir aktör” olarak yeniden konumlandırmaktır. Bu söylem, mülteci sorununu küresel bir dayanışma ve hak temelli bir entegrasyon projesi olarak sunsa da sorunun temelindeki siyasi çatışmaları ve savaşları doğrudan hedef almaktan ziyade, sonuçların insani düzlemde iyileştirilmesine yönelik bir ütopya kurgu sergilemektedir.

Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) ise süreci kutlama odaklı bir özel günden ziyade, durumun ciddiyetini ve devletin bu süreçteki stratejik rolünü vurgulayan bir meşruiyet alanı olarak kullanmaktadır. GİB söylemi, mültecilik olgusunu istatistiki veriler ve çocuk görselleri üzerinden

“insanileştirme” stratejisiyle sunarken; Türkiye'nin dünyada en çok mülteci barındıran ülke olma vasfını, uluslararası kamuoyuna yönelik bir sorumluluk hatırlatıcısı olarak kurgulamaktadır. Afişteki kasvetli gri tonlar ve çocuk vurgusu, mülteciliği bir trajedi olarak resmetmekte; ancak bu trajedinin çözüm adresi olarak “barındıran ve sorumluluk alan devlet” imajı ön plana çıkarılmaktadır. Bu durum, söylemin merkezine “hak” kavramından ziyade “yönetişim ve fedakârlık” kavramlarını yerleştirmektedir.

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD), toplumdaki olumsuz algıları kırmaya yönelik bir “karşı söylem” geliştirmektedir. Derneğin odaklandığı tek mesaj olan “mülteciliğin tercih değil, bir zorunluluk olduğu” vurgusu, toplumda mültecilere yöneltilen “keyfi yer değiştirme” suçlamalarına bir yanıt niteliğindedir. UMHD söylemi, mülteciliğin ardındaki dramatik kopuşu ve sürgün sürecini hatırlatarak, hedef kitleyi pasif bir gözlemci olmaktan çıkarıp vicdani bir sorumluluk almaya davet etmektedir. Dernek, mülteci sayısındaki artışa karşın mülteci karşıtı politikaların yükselmesinin bir insan hakları krizi olarak tanımlayarak, devletleri ve bireyleri ahlaki bir duruş sergilemeye çağrı yapmaktadır.

Genel bir değerlendirme yapıldığında; her üç kurumun ortak amacının toplumsal bilinç oluşturmak ve farkındalık yaratmak olduğu saptanmıştır. Ancak söylemsel yöntemler şu şekilde farklılaşmaktadır:

- **UNHCR**, küresel bir “kabul ve umut” retoriğiyle dayanışma çağrısı yapmaktadır.
- **GİB söylemi**, sayısal veriler ve çocuk masumiyeti imgeleri üzerinden devletin üstlendiği kurumsal sorumluluğu, yönetim Kapasitesini ve kamu hizmetlerini öne çıkaran bir çerçeve çizmektedir.
- **UMHD**, kavramsal bir netlik (tercih/zorunluluk) üzerinden vicdani bir algı dönüşümü ve hak savunuculuğu talep etmektedir.

Araştırma bulguları, mülteci temsiliinde insancıl vurguların yanı sıra örtük bir kurumsal sorumluluk ve yönetim kaygısının da yer aldığını göstermektedir. Bu durum, Avusturya medyasında mültecilerin “insancılık” ve “güvenlikleştirme” çerçeveleri arasında konumlandırıldığını saptayan Greussing ve Boomgaarden'ın (2017) bulgularıyla paralellik arz etmektedir. Bununla birlikte Türkiye bağlamında incelenen kurumsal söylemlerde, Batı medyasında sıkça rastlanan “suçla ilişkilendirme” ve doğrudan tehdit vurgusunun yerini; devletin üstlendiği “kamusal sorumluluk”, “vicdani yükümlülük” ve “toplumsal uyum” odaklı temsil yapıları almaktadır. Bu farklılık, mülteci söylemlerinin kurumsal roller, politik öncelikler ve sosyo-kültürel bağlam doğrultusunda şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Bu bağlamsal çeşitlilik dikkate alındığında, UNHCR'nin küresel-idealist, GİB'in ulusal-istatistiki/yönetimsel ve UMHD'nin sivil-insani yaklaşımı, mültecilik olgusunun çok boyutlu doğasını yansıtan birbirini tamamlayıcı söylemsel parçalar olarak değerlendirilebilir. Bu çalışma, kurumsal materyallerin yalnızca bilgi aktaran araçlar olmadığını, aynı zamanda mülteci algısını belirli ideolojik ve kurumsal çerçeveler içinde yeniden üreten söylem yapıları olarak işlediğini göstermektedir.

Öneriler

Araştırma bulgularından hareketle, kurumsal iletişim süreçlerine ve gelecekteki akademik çalışmalara yönelik şu somut öneriler geliştirilmiştir:

1. **Kurumsal İletişim ve Söylem Uyumu:** Farklı kurumsal düzeylerin (uluslararası, ulusal ve STK) mülteci odaklı iletişim stratejilerinde ortak bir söylem dili ve kavram birliği geliştirmesi gerekmektedir. Özellikle kamu kurumlarının (GİB) istatistiki ve yönetimsel çerçeveyi insani hak boyutuyla daha dengeli entegre etmesi; STK'ların ise hak

savunuculuğunu yalnızca vicdani duyarlılık üzerinden değil, somut uyum politikalarıyla desteklemesi toplumsal algının olumlu yönde inşasına katkı sağlayacaktır.

2. **Görsel ve Metinsel Materyal Tasarımı:** Hak temelli kamu spotu ve afiş tasarımlarında mültecilerin yalnızca "pasif birer mağdur" ya da "istatistiki birer sayı" olarak temsil edilmesi yerine, sosyo-ekonomik hayata katkı sunan üretken bireyler olarak kurgulanması (UNHCR'nin iyi uygulama örneğindeki gibi) önerilmektedir.
3. **Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler:** Bu çalışmada yalnızca 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü gibi belirli sembolik tarihlerdeki kurumsal afiş ve basın açıklamaları incelenmiştir. Gelecek araştırmalarda, seçim dönemleri, politika değişiklikleri, olağanüstü haller durumunda yayımlanan materyallerin karşılaştırılması önerilmektedir.
4. **Yöntem ve Veri Çeşitliliği Önerisi:** İleriki çalışmalarda kurumsal söylem analizinin yanı sıra bu söylemlerin yerel halk ve mülteciler üzerindeki alımlama ve algılanma düzeyini ölçmeye dönük nicel ve nitel saha araştırmalarının yapılması, söylem ile toplumsal karşılığı arasındaki ilişkinin bütüncül olarak ortaya konmasını sağlayacaktır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu makalede araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun hareket edilmiş, veri toplama, analiz ve raporlama süreçlerinde bilimsel dürüstlük ilkeleri gözetilmiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Etik Kurul İzni Beyanı

Bu çalışma, kamuya açık ve anonim ikincil verilere (Avrupa Birliği CORDIS açık veri tabanı) dayandığından, insan veya hayvan katılımcı içermemekte ve etik kurul izni gerektirmemektedir.

Çıkar Beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Aker, D. Y. (2022). Göç dergisi mülteciler günü özel sayısı. *Göç Dergisi*, 9(3), 285–286.
- Ankara Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü. (2021). "Bugüne yürüyelim, yarına koşalım" sloganı ile mülteciler günü yürüyüşü gerçekleştirildi. <https://ankara.goc.gov.tr/bugune-yuruyelim-yarina-kosalim-slogani-ile-multeciler-gunu-yuruyusu-gerceklestirildi>
- Akman, K. (2018). Göç yönetiminde yerel yönetimler ve STK işbirliği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 452–466.
- Alvesson, M., & Kärreman, D. (2000). Varieties of discourse: On the study of organizations through discourse analysis. *Human Relations*, 53(9), 1125–1149.
- Amores, J. J., Arcila-Calderón, C., & González-de-Garay, B. (2020). The gendered representation of refugees using visual frames in Western European media. *Gender Issues*, 37(4), 375–396. <https://doi.org/10.1007/s12147-020-09248-1>
- Ayyıldız, A. A. ve Karataş, K. (2022). Göçmen ve mültecilerin sosyal uyum süreçlerinin göçmenler tarafından kurulmuş sivil toplum örgütü yöneticilerinin gözünden değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(3), 913–936.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40.

- Bozbeyoğlu, E. (2015). Mülteciler ve insan hakları. *Moment Dergi*, 2(1), 60–80.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Sage.
- Çağlak, E., ve Pekcan, G. E. (2022). Mülteci haberlerinin ulusal ve yerel gazetelerde temsilinin alternatif medya ve hak haberciliği bağlamında değerlendirilmesi. *Ahi Evran Akademi*, 3(2), 79–83.
- Çitci, E. (2009). *Görsel kültür elemanı olarak 20. yy'da afişin toplumsal süreçlere etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi. YÖK Tez Merkezi.
- Danış, D., ve Dikmen, H. (2022). Türkiye'de göçmen ve mülteci entegrasyonu: Politikalar, uygulamalar ve zorluklar. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(Özel Sayı), 24–45. <https://doi.org/10.46928/iticusbe.1106715>
- Erdoğan, M.M. (2017). *Suriyeliler Barometresi: Suriyelilerle uyum içinde yaşamın çerçevesi*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ergüven, N. S., ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62(4), 1007–1062.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. Routledge.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2020). Göç idaresinden Dünya Mülteciler Günü mesajı. <https://www.icisleri.gov.tr/goc-idaresinden-dunya-multeciler-gunu-mesaji>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024). Misyon. <https://www.goc.gov.tr/misyon>
- Greussing, E., & Boomgaarden, H. G. (2017). *Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis*. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(11), 1749–1774. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1282813>
- Hatay Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü. (2022). 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü kapsamında EXPO etkinlikleri. <https://hatay.goc.gov.tr/20-haziran-dunya-multeciler-gunu-kapsaminda-expo-etkinlikleri-gerceklestirildi>
- Heller, E. (2004). *Psychology of Color: How Colours Affect Us*. Könnemann.
- İnsan Hakları Derneği. (2024). Dünya mülteciler günü. <https://www.ihd.org.tr/tag/dunya-multeciler-gunu/>
- Itten, J. (1970). *The elements of color: A treatise on the color system of Johannes Itten based on his book The art of color*. Van Nostrand Reinhold.
- Jannesari, S., Hatch, S., Prina, M., & Oram, S. (2020). Post-migration social–environmental factors associated with mental health problems among asylum seekers: A systematic review. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 22(5), 1055–1064.
- Kahramanmaraş Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü. (2019). 20 Haziran Dünya Göçmenler Günü. <https://kahramanmaras.goc.gov.tr/20-haziran-dunya-gocmenler-gunu>
- KhosraviNik, M. (2010). The representation of refugees, asylum seekers and immigrants in British newspapers: A critical discourse analysis. *Journal of Language and Politics*, 9(1), 1–28. <https://doi.org/10.1075/jlp.9.1.01kho>
- Lawlor, A., & Tolley, E. (2017). *Deciding who's legitimate: News media framing of immigrants and refugees*. *International Journal of Communication*, 11, 967–991.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.

- Mülteciler Derneği. (2024). Dünya mülteci günü. <https://multeciler.org.tr/tag/dunya-multeciler-gunu/>
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th. Ed.). Sage.
- Öztoraman Adıgüzel, S. Ö. ve Tanyaş, B. (2020). Suriyeli mülteci kadınların göç deneyimleri: Zorunlu göç, gündelik yaşam ve uyum üzerine nitel bir çalışma. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 173–210.
- Şahin, Ş., Ökmen, B. ve Kılıç, A. (2019). Öğretmen performans değerlendirmesine ilişkin sendika söylemleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1602-1619.
- Uluslararası Mülteci Hakları Derneği. (2018a, 20 Haziran). *20 Haziran Dünya Mülteciler Günü basın açıklamamız...* [Instagram gönderisi]. Instagram. <https://www.instagram.com/p/BkPgpcogu9m/>
- Uluslararası Mülteci Hakları Derneği [UMHD]. (2018, 20 Haziran). *Mültecilik bir tercih değil zorunluluktur! 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü* [Instagram afişi]. Instagram. Araştırmacı tarafından 6 Temmuz 2024 tarihinde erişilmiş, gönderi daha sonra kaldırılmıştır.
- Uluslararası Mülteci Hakları Derneği. (2022). Suriyeli kağıt toplayıcısı H.İ. ile ilgili mahkeme kararının açıklanması. <https://umhd.org.tr/page/suriyeli-kagit-toplayicisi-h-i-ile-ilgili-dernegimiz-tarafindan-takip-edilen-mahkeme-kararinin-aciklanmasi-hk-/682>
- Uluslararası Mülteci Hakları Derneği. (2023). II. Uluslararası zorunlu göç konferansı. <https://umhd.org.tr/page/hicretin-yil-donumunde-ii-uluslararasi-zorunlu-goc-konferansi/879>
- Uluslararası Mülteci Hakları Derneği. (2024). Tüzük. <https://umhd.org.tr/page/tuzuk/68>
- United Nations High Commissioner for Refugees. (2023). *World Refugee Day 2023*. UNHCR. <https://www.unhcr.org/events/world-refugee-day-2023>
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2024a). The 1951 Refugee Convention. <https://www.unhcr.org/about-unhcr/who-we-are/1951-refugee-convention>
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2024b). World Refugee Day. <https://www.unhcr.org/events/world-refugee-day-2024>
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2024c). World Refugee Day 2023 message. <https://www.unhcr.org/media/world-refugee-day-2023-messaging-document>
- Van Dijk, T. A. (1995). Aims of critical discourse analysis. *Japanese Discourse*, 1(1), 17–28.
- Van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and power*. Palgrave Macmillan.
- Yanar, B. ve Erkut, G. (2020). Belediyelerin Suriyeli mültecilere yönelik politikaları: İstanbul örneği. *Şehir ve Medeniyet*, 6(12), 189–212.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu [YUKK], (2013). Yasalar. 04/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. *Ankara: Resmi gazete (28615 sayılı)*.

EXTENDED ABSTRACT

The phenomenon of global forced migration and refugeehood has emerged as one of the most critical and complex socio-political challenges of the twenty-first century, significantly reshaping the demographic, economic, and cultural fabric of host societies worldwide. In this context, Türkiye occupies a unique and pivotal position as the country hosting the largest refugee population globally. The societal reception, policy formulation, and integration processes

regarding refugees are not merely shaped by objective demographic numbers or legislative structures; rather, they are fundamentally constructed, negotiated, and maintained through institutional discourses. Institutional actors—spanning international governance bodies, national state apparatuses, and non-governmental civil society organizations—play a decisive role in defining the boundary between social inclusion and exclusion. Using June 20, World Refugee Day, as a symbolic temporal anchor, this study investigates how different institutional actors strategically construct, frame, and communicate refugee representations to the public. The primary objective of this research is to comparatively examine the discursive strategies, visual semiotics, and ideological frameworks employed by the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), the Presidency of Migration Management (PMM/GİB), and the International Refugee Rights Association (UMHD). By systematically examining institutional posters, press releases, and accompanying digital media content, the study seeks to unpack the underlying ideological mechanisms and institutional positioning that dictate how "the refugee" is socially constructed in contemporary public discourse.

To achieve this goal, the study adopts a qualitative research framework utilizing a comparative case study design. The dataset comprises primary visual and textual communication materials published by UNHCR, PMM, and UMHD for World Refugee Day during the 2018–2023 period. The overall data collection and verification process was conducted between May and June 2024 via the official websites and verified digital archives of the respective institutions. While the main analytical corpus consists of official campaign materials and posters published specifically on June 20, supplementary institutional documents, contextual reports, and press releases published within the surrounding campaign windows were also integrated to establish intertextual depth. The analytical procedure strictly adheres to the "Discourse Analysis Model" developed by Şahin, Ökmen, and Kılıç (2019). Within this methodological framework, the data were analyzed across three interrelated dimensions: (1) Linguistic Elements and Textual/Visual Frameworks, focusing on lexical choices, syntactic structures, metaphor usage, color schemes, spatial composition, and visual semiotics; (2) Intertextuality, evaluating the dialogic relationships between primary posters and broader institutional policy texts, media statements, and international conventions; and (3) Social and Institutional Context, examining how institutional mandates, sociopolitical roles, and strategic goals shape discourse generation. Research trustworthiness was established through rigorous data triangulation across institutional tiers, multi-coder collaborative thematic cross-checking, and a detailed audit trail tracking all analytical decisions.

The empirical findings reveal that despite a shared overarching goal of raising public awareness and addressing forced displacement, the three institutions deploy substantially different discursive strategies tailored to their specific institutional identities and strategic agendas. The discursive construction of UNHCR operates predominantly within a "Utopian and Action-Oriented" framework. UNHCR constructs a discourse focused on themes of "hope," "resilience," and "social inclusion," aiming to shift the historical perception of refugees from passive recipients of international charity to active socio-economic contributors. The visual composition of UNHCR materials favors bright imagery, agentic representations, and slogans emphasizing equal opportunities and rights-based integration, though it tends to depoliticize the root causes of conflict in favor of idealist solidarity narratives. Conversely, the Presidency of Migration Management (PMM/GİB) constructs an "Institutional, Statistical, and Governance-Oriented" discourse. PMM utilizes quantitative metrics, official state data, and emotionally evocative visual markers—such as vulnerable child figures set against solemn grey backdrops—to highlight the gravity of the humanitarian crisis while explicitly reinforcing the legitimacy, institutional capacity, and strategic leadership of the Turkish state. Rather than centering on rights-based discourse, PMM constructs a frame centered on state governance, public service provision, and moral sacrifice. Meanwhile, the International Refugee Rights Association (UMHD) develops a distinct "Counter-Discourse" explicitly targeted at neutralizing prevalent societal prejudices and political

hostility. Focusing heavily on the conceptual premise that "refugeehood is a necessity, not a choice," UMHD seeks to counter accusations of voluntary or arbitrary displacement, framing the issue as an urgent ethical crisis and demanding moral accountability from both state authorities and civil society.

In conclusion, this research demonstrates that institutional representations of refugees are neither neutral reflections of reality nor monolithic constructs; they are strategically engineered discursive structures shaped by institutional mandates, political priorities, and target audiences. While UNHCR operates from a global-idealist perspective, PMM aligns with a national-statist governance model, and UMHD functions through a civil-rights advocacy framework. To enhance social cohesion and public understanding, there is a pressingly recognized need for greater discursive alignment among international bodies, state agencies, and civil society actors. Methodologically and empirically, this study contributes to the literature by providing a holistic, multi-tiered comparative account of how institutional communication actively shapes public perceptions of forced migration during symbolic commemorative events.